

3/2003. (III. 11.) FMM-ESzCsM együttes rendelet

a potenciálisan robbanásveszélyes környezetben levő munkahelyek minimális munkavédelmi követelményeiről

A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Mvt.) 23. §-ának (3) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

A rendelet hatálya

1. § (1) E rendeletet kell alkalmazni a potenciálisan robbanásveszélyes környezetben lévő munkahelyekre, illetve azok kialakítására és használatára.

(2) E rendelet alkalmazásában

a) robbanóképes légtér: az éghető gázok, gőzök, ködök (aerosolok) vagy porok levegővel alkotott olyan keveréke, amelyben normál körülmények között, gyújtóhatásra az égés áterjed az egész keverékre;

b) potenciálisan robbanásveszélyes környezet: a munkatérnek az a része, ahol robbanóképes légtér kialakulhat.

(3) A rendelet hatálya nem terjed ki:

a) a közvetlen egészségügyi ellátás céljára szolgáló vagy erre igénybe vett helyiségekre;

b) a külön jogszabályban meghatározott gázfogyasztó készülékekre;

c) a robbanó- és az instabil vegyi anyagok gyártására, kezelésére, felhasználására, raktározására és szállítására;

d) a külön jogszabályban meghatározott bányászati munkahelyekre;

e) a potenciálisan robbanásveszélyes környezetben rendeltetésszerűen használt szállítóeszközök kivételével a nemzetközi megállapodások hatálya alá tartozó közúti, vasúti és légi szállítóeszközök használatára;

f) a külön jogszabályban meghatározott tűzoltási és műszaki mentési tevékenységre.

(4) A potenciálisan robbanásveszélyes környezetben történő alkalmazásra szánt berendezések, védelmi rendszerek vizsgálata és tanúsítása során e rendelet előírásai mellett a külön jogszabályban foglalt rendelkezéseket is alkalmazni kell.

A munkáltató általános feladatai

2. § (1) A munkáltató alapvető kötelezettsége, hogy az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés céljából műszaki, illetve szervezési intézkedésekkel a robbanóképes légtér kialakulását megelőzze, ha erre nincs lehetőség, akkor a robbanást elhárítsa, illetve az esetleges robbanás hatásait csökkentse.

(2) Az (1) bekezdés szerinti intézkedéseket a robbanás terjedésének megakadályozását célzó más intézkedésekkel együtt kell végrehajtani.

(3) Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés érdekében az intézkedések végrehajtását rendszeresen ellenőrizni kell, különösen akkor, ha a potenciálisan robbanásveszélyes környezetben lévő munkahelyen a robbanóképes légtér jellemző tulajdonságaiban (pl. szellőzés mértékének változása, éghető gázkoncentráció, gáz relatív sűrűsége) változások következtek vagy következhetnek be.

(4) A potenciálisan robbanásveszélyes környezetben lévő munkahelyet úgy kell kialakítani, hogy az ne veszélyeztesse a munkavállalók és más személyek egészségét, valamint a biztonságos munkavégzést.

(5) A robbanóképes légtér olyan mértékű kialakulása esetén, amely a munkavállalók vagy más személyek egészségét és biztonságát veszélyeztető kockázatot jelent, a 6. §-ban foglaltak figyelembevételével meghatározott műszaki megoldás alkalmazásával folyamatos felügyeletet (ideértve a monitorozást) kell biztosítani.

A munkáltató alapvető (minimális) munkavédelmi kötelezettségei a robbanóképes légtér veszélyeivel szemben

3. § (1) A munkáltató a robbanóképes légtérben munkát végző munkavállalókat megfelelő oktatásban részesíti a robbanás elleni védelem ismeretanyagából.

(2) A munkáltató a 9. § szerinti robbanásvédelmi dokumentációban foglaltak alapján a következőkről köteles gondoskodni:

a) potenciálisan robbanásveszélyes környezetben munka csak a munkáltató által kiadott írásbeli utasítás alapján végezhető;

b) az 1. számú mellékletben felsorolt zónákban [8. § (1) bekezdés] történő munka csak munkavégzési engedély alapján kezdhető meg, illetve folytatható, ha az a robbanás bekövetkezése szempontjából veszélyesnek minősíthető, illetve hatását tekintve saját, vagy más munkavállalók, vagy személyek egészségére és biztonságára veszélyes lehet.

(3) Az Mvt. 2. §-ának (3) bekezdése szerinti munkáltatói rendelkezésben kell meghatározni a munkavégzési engedély kiadására jogosult személy(eke)t.

(4) Ha a munkavállaló robbanóképes légtérben tartózkodik, a munkavégzés időtartama alatt a robbanásvédelmi dokumentációban meghatározottak szerint felügyeletet kell biztosítani.

4. § (1) A munkáltató a robbanás ellen e §-ban megállapított egyedi védő intézkedéseket

köteles megtenni.

(2) Szándékoltan, illetve véletlenszerűen szabadba kerülő éghető gázokat, gőzöket, ködöket vagy porokat, amelyek robbanóképes légtér kialakulását eredményezhetik, biztonságos módon el kell vezetni, vagy át kell vezetni, illetve ha erre nincs lehetőség, biztonságosan elzárt térbe kell juttatni, vagy más hasonló módon a veszélyt meg kell szüntetni. Ha a robbanóképes légtér többfajta éghető gázt, gőzt, ködöt vagy port tartalmaz, akkor a védőintézkedéseket a legmagasabb szintű kockázati potenciál szempontjából kell meghatározni.

(3) A gyújtóforrás 6. § szerinti kockázatértékelése során a munkavállalók vagy a munkakörnyezet által előidézhető elektrosztatikus feltöltődést is figyelembe kell venni. A munkavállalók részére potenciálisan robbanásveszélyes környezetben való használatra alkalmas egyéni védőeszközt kell biztosítani.

(4) A berendezéseket, készülékeket, védelmi rendszereket és a hozzájuk csatlakozó berendezéseket csak akkor szabad üzembe helyezni, ha a robbanásvédelmi dokumentáció rendelkezésre áll, és ebből megállapítható, hogy a robbanóképes légtérben milyen módon és feltételek mellett lehet azokat biztonságosan működtetni. E rendelkezést valamennyi olyan munkaeszközre és csatlakozó berendezésre alkalmazni kell, amely önmagában nem, de más berendezés részeként vagy azzal együtt használva potenciális gyújtóforrást képvisel. A munkáltatónak meg kell tennie a szükséges védőintézkedéseket annak megelőzésére, hogy a csatlakozó berendezés ne kerüljön felcserélésre meg nem felelőre.

(5) A munkáltató tegye meg az összes szükséges intézkedést, hogy a munkavállalók rendelkezésére bocsátott munkahelyet, munkaeszközt és a hozzá tartozó csatlakozó berendezést, úgy tervezzék meg, alakítsák ki, építsék össze és alkalmazzák, továbbá tartsák karban és üzemeltessék, hogy a robbanás kockázata a lehető legalacsonyabb legyen. Ha a robbanás mégis bekövetkezne, a robbanás üzemben belüli továbbterjedésének munkahelyeket, illetve munkaeszközöket érintő hatása a lehető legkisebb mértékű legyen, és ellenőrzött módon következzen be. Az ilyen munkahelyeken a munkáltató tegyen meg minden szükséges intézkedést, hogy a robbanásból keletkező, a munkavállalókat érintő fizikai hatások szintje a lehető legalacsonyabb legyen.

(6) A munkavállalókat a robbanóképes légtér kialakulása esetén optikai, illetve akusztikai módon riasztani kell, és a robbanásveszélyes környezetből haladéktalanul el kell távolítani.

(7) A robbanásvédelmi dokumentációban meghatározottak szerint a munkavállalók részére menekülési útvonalakat kell kijelölni, és menekülő eszközöket kell biztosítani, valamint ezek karbantartásáról gondoskodni kell annak érdekében, hogy a munkavállalók veszély esetén a veszélyeztetett területet gyorsan és biztonságosan elhagyhassák. Mindezeket oktatni, valamint az előírt időközönként gyakoroltatni kell.

(8) Robbanóképes légtérben az első alkalommal használatba vételre kerülő munkaeszköz alkalmazási feltételeit robbanásvédelmi szempontból vizsgálni kell, és a kockázatok elkerülése érdekében valamennyi szükséges intézkedést meg kell tenni. A robbanásvédelmi vizsgálat munkabiztonsági szaktevékenységnek minősül azzal, hogy a vizsgálatban legalább

középfokú tűzvédelmi szakképesítésű személy részvétele szükséges. E feladat teljesíthető az Mvt. 21. §-ában meghatározott üzembe helyezési eljárás során is.

(9) Ha a kockázatértékelés során megállapításra kerül, hogy energiakimaradás esetén a robbanás kockázata növekedhet, akkor biztosítani kell, hogy a készülékek és védelmi rendszerek az egyéb üzemi rendszerektől függetlenül energiakimaradás esetén is biztonságos üzemállapotban maradjanak. Az automatikus üzemmódban működő készülékek és védelmi rendszerek esetén, amelyek normál üzemi körülmények között előre meghatározott üzemmódot váltanak ki, biztosítani kell, hogy azok kézzel lekapcsolhatók legyenek. A beavatkozást csak a szükséges szakismerettel rendelkező személy végezheti. A tárolt energiát a vészlekapcsoló berendezés működtetésével olyan gyorsan és biztonságosan kell levezetni vagy elszigetelni, hogy veszélyes hatását elveszítse.

(10) Az 1. számú mellékletben meghatározott munkaterembe gyújtóforrást vagy egyéb nyílt láng létrehozására alkalmas eszközt, illetve berendezést (pl. öngyújtó, nyílt lángú lámpa) bevinni tilos. E tilalmat a potenciálisan robbanásveszélyes környezet bejáratánál elhelyezett jól látható tájékoztatással a munkavállalók tudomására kell hozni. Biztosítani kell, hogy a potenciálisan robbanásveszélyes környezetbe illetéktelenek ne léphessenek be, az erre vonatkozó tilalmat (táblát vagy ábrát) jól látható helyen, a bejáratnál kell elhelyezni.

A készülékek és védelmi rendszerek kiválasztásának követelményei

5. § Amennyiben a robbanásvédelmi dokumentáció a kockázatértékelés alapvető megállapításaira alapozva más megállapításokat nem tartalmaz, mindazokon a területeken, ahol robbanóképes légtér kialakulhat, a készülékeket és védelmi rendszereket a külön jogszabályban meghatározott kategóriák szerint kell kiválasztani.

Robbanóképes légtérben a következő kategóriájú készülékek alkalmazhatók:

- 0. vagy 20. zóna: 1. kategóriájú készülék;
- 1. vagy 21. zóna: 1. vagy 2. kategóriájú készülék;
- 2. vagy 22. zóna: 1., 2. vagy 3. kategóriájú készülék.

A munkáltató kockázatértékelési kötelezettsége

6. § (1) Potenciálisan robbanásveszélyes környezetben létesített munkahely esetén a munkáltató az Mvt. 21. §-ában megjelölt munkavédelmi szempontú előzetes vizsgálatok során és az Mvt. 54. §-ának (2) bekezdésében meghatározott kockázatértékelés keretében köteles munkabiztonsági és munka-egészségügyi szempontból azonosítani a várható veszélyeket.

(2) Az (1) bekezdés szerinti eljárás során a veszélyeztetettséget, illetve annak mértékét a következő szempontok figyelembevételével kell meghatározni:

- a) a robbanóképes légtér kialakulásának és fennmaradásának valószínűsége, illetve annak időtartama;
- b) a robbanóképes légtérben a gyújtóhatás bekövetkezésének valószínűsége, ideértve az elektrosztatikus kisüléseket is;
- c) berendezések, az alkalmazott anyagok, eljárások és ezek lehetséges kölcsönhatása;
- d) a robbanás bekövetkezése esetén a várható hatások mértéke.

(3) A potenciálisan robbanásveszélyes környezetben nyílások útján kapcsolatban álló olyan zárt tereket, ahol robbanóképes légterek alakulhatnak ki, a kockázatértékelés során, a kockázatok felmérése szempontjából együttesen kell figyelembe venni.

A munkáltató koordinációs feladatai

7. § (1) Ha a potenciálisan robbanásveszélyes környezetben lévő munkahelyen egyidejűleg több különböző munkáltató foglalkoztat munkavállalót, akkor az e rendeletben előírt kötelezettségek érvényesítéséért az ellenőrzése alá tartozó munkahelyen valamennyi munkáltató külön-külön felelős.

(2) Az (1) bekezdés szerinti felelősséget nem érintve, az üzemeltető munkáltató köteles a többi munkáltatóval összehangolva - valamennyi munkavállaló egészségét nem veszélyeztető biztonságos munkavégzése érdekében - a 9. § szerinti robbanásvédelmi dokumentációban rögzíteni az együttműködés célját, módját és az annak alapján szükségessé váló intézkedéseket. E kötelezettség nem érinti az Mvt. 40. §-ának (2) bekezdésében előírt követelmény teljesítését.

(3) A munkáltató köteles gondoskodni arról, hogy a munkavállalók, illetve munkavédelmi képviselőik előzetes tájékoztatást kapjanak a munkakörnyezet robbanásveszélyességéről. A tájékoztatásnak ki kell terjednie a potenciálisan robbanásveszélyes környezetben lévő munkahelyekre vonatkozó megelőző intézkedésekre. A munkáltató a munkavállalókkal, illetve munkavédelmi képviselőikkel a munkavállalók egészségére és biztonságára kiható döntések előkészítése során tanácskozik.

A robbanásveszélyes területek

8. § (1) A munkáltatónak az irányítása alatt álló olyan munkaterületeket, ahol robbanóképes légtér kialakulhat, az 1. számú mellékletben meghatározott zónákba kell besorolni.

(2) A munkáltatónak biztosítani kell, hogy az (1) bekezdés szerint besorolt területeken a 3-4. §-ok szerinti minimális követelményeket megtartsák.

(3) Azokon a területeken, ahol a munkavállalók egészségét és biztonságát veszélyeztető mértékben alakulhat ki robbanóképes légtér, a bejáratot (bejáratokat) a 2. számú melléklet szerinti jelöléssel kell ellátni.

A robbanásvédelmi dokumentáció

9. § (1) A munkáltató az 6. §-ban, a 7. § (2) bekezdés, valamint a 8. §-ban meghatározott munkáltatói kötelezettségek keretében köteles robbanásvédelmi dokumentációt készíteni, amelyet folyamatosan köteles felülvizsgálni és szükség szerint módosítani. A robbanásvédelmi dokumentáció elkészítése és felülvizsgálata munkabiztonsági szaktevékenység azzal, hogy a vizsgálatban legalább középfokú tűzvédelmi szakképesítésű személy részvétele szükséges.

(2) A robbanásvédelmi dokumentációnak különösen a következőket kell tartalmaznia:

a) a kockázatok felmérését és értékelését;

b) azoknak a megtett intézkedéseknek a felsorolását, amelyek az e rendeletben foglalt kötelezettségek teljesítését szolgálják;

c) a munkaterületek 1. számú melléklet szerinti zónákba történő besorolását és azon területek felsorolását, amelyekre a 3-4. §-ok szerinti követelmények vonatkoznak;

d) a munkaeszközök és használatuk biztonsági és egészségügyi követelményeinek minimális szintjére vonatkozó intézkedéseket.

(3) A robbanásvédelmi dokumentációt a munkavégzés megkezdése előtt kell elkészíteni, változások esetén pedig módosítani kell, így különösen, ha

a) a munkahelyet kibővítették vagy átalakították;

b) az alkalmazott munkafolyamatban vagy technológiában változás történt.

(4) A robbanásvédelmi dokumentációt és annak módosításait ismertetni kell az érintett munkavállalókkal és munkavédelmi képviselőikkel.

Záró rendelkezések

10. § (1) Ez a rendelet a Magyar Köztársaság Európai Unióhoz történő csatlakozásáról szóló nemzetközi szerződést kihirdető törvény hatálybalépése napján lép hatályba.

(2) E rendelet hatálybalépése előtt kialakított potenciálisan robbanásveszélyes környezetben lévő munkahelyekre a rendelet előírásait 2005. január 1-jétől kell alkalmazni.

(3) Ez a rendelet a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai között társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás tárgykörében, a Megállapodást kihirdető 1994. évi I. törvény 3. §-ával összhangban, az Európai Parlament és Tanács a potenciálisan robbanásveszélyes környezetben végzett munka során, a munkavállalók biztonságát és egészsége védelmét szolgáló minimális követelményekről szóló 1999/92/EK irányelvvel összeegyeztethető szabályozást tartalmaz.

1. számú melléklet a 3/2003. (III. 11.) FMM-ESzCsM együttes rendelethez

Azoknak a munkatereknek zónákba történő besorolása, ahol robbanóképes légtér kialakulhat, és amelyek tekintetében a munkáltatói védőintézkedések megtétele szükséges

0. zóna

Az a munkatér, ahol az éghető gázok, gőzök vagy ködök (aerosolok) levegővel alkotott keverékéből álló robbanóképes légtér állandóan, hosszú időtartamban vagy gyakran van jelen.

1. zóna

Az a munkatér, ahol normál üzemi körülmények között az éghető gázok, gőzök vagy ködök (aerosolok) levegővel alkotott keverékéből álló robbanóképes légtér fordulhat elő.

2. zóna

Az a munkatér, ahol normál üzemi körülmények között az éghető gázok, gőzök vagy ködök (aerosolok) levegővel alkotott keverékéből álló robbanóképes légtér ritkán és rövid időtartamban van jelen.

20. zóna

Az a munkatér, ahol lebegő éghető porok levegővel alkotott keverékéből álló robbanóképes légtér állandóan, hosszú időtartamban vagy gyakran van jelen.

21. zóna

Az a munkatér, ahol normál üzemi körülmények között lebegő éghető porok levegővel alkotott keverékéből álló robbanóképes légtér fordulhat elő.

22. zóna

Az a munkatér, ahol normál üzemi körülmények között lebegő éghető porok levegővel alkotott keverékéből álló robbanóképes légtér ritkán és csak rövid időtartamban van jelen.

A besorolásnál a következőket kell figyelembe venni:

1. Éghető porok rétegeit, lerakódásait, felhalmozódásait, mint minden más okot, amely robbanóképes légtér kialakulásához vezethet, figyelembe kell venni.
2. Normál üzem alatt azt az állapotot értjük, amelyben a berendezéseket az üzembe helyezési paramétereit között használjuk.

2. számú melléklet a 3/2003. (III. 11.) FMM-ESzCsM együttes rendelethez

A robbanásveszélyes környezet bejáratának jelölésére szolgáló ábra [8. § (3) bekezdés]

Az ábra alakja: háromszög

sárga alapon fekete betűk, fekete szegéllyel. (A színe: sárga szín a jel felületének legalább 50%-át teszi ki.)

Az ábrában szereplő "EX" rövidítés a robbanás nemzetközi nyelvi megfelelőjén (pl. explosion) alapul.